

24.3.2022

EOAK/4185/2021

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström

ENNAKKOÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli ennakkoäänestyksen tapahtumia 8.6.2021 kello 19. Kantelija kertoi, että hän oli menossa ennakkoäänestämään. Hän oli ollut jonossa jo jonkin aikaa, kun vartija tuli ilmoittamaan, että kaikki eivät ehdi äänestämään, koska kirjasto menee kiinni klo 19.00. Jonossa oli kaiken kaikkiaan viisi ihmistä vielä oven ulkopuolella, koska he eivät mahtuneet sisälle jonottamaan. Kantelija ilmoitti vartijalle, että kaikilla, jotka ovat jonossa äänestyspaikan sulkeutuessa on oikeus äänestää. Vartijan mukaan asialle ei voi mitään, koska määräys oli tullut Kaarinan kirjastolta. Hän ehdotti, että jonossa olleet menevät muualla äänestämään tai äänestävät vaalipäivänä. Kantelun mukaan menettely oli vaalilain vastainen.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin **Kaarinan keskusvaalilautakunnan selvitys 9.8.2021 § 61**. Keskusvaalilautakunta päätti antaa selvityksen, jossa todettiin seuraava.

Kaarinan kaupungin keskusvaalilautakunta järjestää kunkin vaalin yhteydessä koulutukset kaikille vaalivirkailijoille - sekä ennakkoäänestyksen että vaalipäivän vaalivirkailijoille. Kuntavaalien osalta ennakkoäänestyksen vaalivirkailijoille järjestettiin koulutus 24.5.2021. Kuudelle vaalipäivän vaalilautakunnalle järjestettiin koulutukset 1.6.2021 ja 2.6.2021.

Näissä koulutuksissa käydään laajasti läpi vaaleihin liittyvät äänestyspaikkojen järjestelyt, lainsäädännölliset vaatimukset sekä aiemmista vaaleista saatuja käytännön kokemuksia. Lisäksi kaikille vaalivirkailijoille toimitetaan Oikeusministeriön julkaisemat vaaliohjekirjat, joissa kerrotaan vaalien järjestämiseen ja äänestykseen liittyvät määräykset ja ohjeistukset. Edellä mainituissa koulutuksissa ja ohjeistuksissa on ollut esillä myös vaalilain 48 §:n sisältö.

Kaarinan kaupungissa oli vuoden 2021 kuntavaaleissa kaksi ennakkoäänestyspistettä; Kaarina-talon Kaarina-salissa ja Piikkiön Pontelan kiinteistössä. Ennakkoäänestyspisteet olivat avoinna ennakkoäänestysaikana arkipäivinä klo 9.00–19.00 ja ennakkoäänestysjaksoon sisältyvinä lauantai- ja sunnuntaipäivinä klo 10.00–16.00.

Kaarina-talon kiinteistössä on monia tiloja ja toimintoja, muun muassa kirjasto, kaupungin palvelupiste, ravintola, kaupungin hallintoa ja useita kokoustiloja. Ennakkoäänestyspiste sijaitsi Kaarina-talon Kaarina-salissa. Kaarina-talossa olevilla toiminnoilla on omat aukioloaikansa. Kaarina-talossa sijaitseva kirjasto oli sulkeutunut 8.6.2021 klo 19.00.

Saapuneen selvityspyynnön mukaan kantelussa mainitussa tilanteessa ei ollut läsnä vaalivirkailijaa. Keskusvaalilautakunnan tietojen mukaan vaalivirkailijat olivat tuossa yhteydessä olleet hoitamassa äänestyksiä Kaarina-salissa. 8.6.2021 ennakoäänestyspäivä oli Kaarina-talon äänestyspisteellä kiireinen. Päivän aikana äänestämässä kävi yli 1 000 äänestäjää. Kyseisenä iltana 8.6.2021 vaalivirkailijat olivat ottaneet vastaan äänestäjiä vielä ennakoäänestyspisteen sulkemisajan klo 19.00 jälkeenkin, koska äänestäjiä oli saapunut paikalle ja he odottivat vuoroaan Kaarina-salissa tai sen välittömässä läheisyydessä. Keskusvaalilautakunnan saaman käsityksen mukaan vaalivirkailijat eivät olleet tietoisia Kaarina-talon sisäänkäyntiovella tapahtuneesta kantelun sisällön mukaisesta tapahtumasta.

Keskusvaalilautakunta oli saanut tiedon kantelun sisällön mukaisesta tapahtumasta vasta kaupungin kirjaamoon saapuneen eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lähettämän selvitys- ja lausuntopyyntön myötä. Keskusvaalilautakunnalla ei näin ollen ole ollut mahdollisuutta korjata tilannetta 8.6.2021 iltana.

Keskusvaalilautakunta oli pahoillaan kanteluun johtaneesta tilanteesta. Keskusvaalilautakunta ottaa kantelun sisällön huomioon tulevia vaaleja järjestettäessä esimerkiksi antamalla lisäohjeistusta äänestyspaikkojen kanssa samaa kiinteistöä käyttäville toimijoille ja vaalivirkailijoille.

Oulun syyttäjävirstosta tilattiin neljä erikoissyyttäjän syyttämättä jättämispäätöstä 23.12.2019.

Päätöksissä kahden vaalitoimitsijan osalta todettiin muun ohella seuraava.

Tutkittuina ja epäiltynä rikoksina olivat vaalituloksen vääristäminen, rikoslain 14 luku 4 § 1 momentti ja vaalilain 17 §, 48 §, 56 §, 185 §, ja virkavelvollisuuden rikkominen, rikoslain 40 luku 9 § 1 momentti ja vaalilain 17§, 48 §, 56 §, 185 §.

Päätös

Erikoissyyttäjä päätti jättää syyttämättä epäillystä vaalirikoksen vaarantamisesta, koska ei ole olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi.

Erikoissyyttäjä päätti jättää syyttämättä epäillystä virkavelvollisuuden rikkomisesta, koska epäiltyä rikosta on kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä huomioon ottaen sen haitallisuus tai siitä ilmenevä rikoksesta epäillyn syyllisyys.

Perustelut

Tapahtumat

Kysymyksessä oli ollut vaalien viimeinen ennakoäänestyspäivä. Oulun kaupunkiin työsuhteessa ollut virastomestari oli hoitanut omia työtehtäviään, joilla ei ole ollut suoraa liitántää ennakoäänestystapahtumaan. Äänestyspäivän kulkua oli vaikeuttanut tulostimien rikkoutuminen kesken päivän. Tämä oli hidastanut toimintaa ennakoäänestyspaikalla ja aiheuttanut pitkähköjä äänestysjonoja. Virastomestari oli muutamaa minuuttia ennen kello 20 kertonut jonossa oleville henkilöille kirjaston sulkeutuvan ja vielä muutaman henkilön ehtivän äänestämään. Kello 20.00 virastomestari oli katkaissut jonon ja kehottanut äänestysjonossa olevia ihmisiä poistumaan. Vaalitoimitsijat olivat havainneet virastomestarin toiminnan ja saaneet kuulla tämän näkemyksenä, että äänestäminen loppuu kirjaston sulkeutuessa kello 20.00. Vaalitoimitsijat eivät puuttuneet virastomestarin toimintaan. Jonossa odottamassa äänestysvuoroaan oli tuolloin ollut arviolta noin 50 ihmistä.

Epäilty rikos 1: Vaalituloksen vääristäminen

Esitutinnan keinoin on pyritty tarkasti selvittämään tapahtumaan osallistuneiden henkilöiden toiminnan taustalla olevia vaikuttimia. Esitutkinnassa ei ole havaittu viitteitä siitä, että vaalitoimitsija olisi pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että yleisen vaalin tulos ei ole oikea tai sitä ei saada selville. Jätän syytteen epäilyllistä vaalituloksen vääristämisestä vaalitoimitsijaa vastaan nostamatta.

Epäilty rikos 2: Virkavelvollisuuden rikkominen

1. Perustelut sille, miksi asiassa on todennäköiset syyt epäillä rikosta

Vaalilain 185 §:n perusteella vaalitoimitsijaan sovelletaan, tämän vaalilaissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan, virkamiestäkoskevia rikoslain virkarikossäännöksiä. Ennakoäänestyksessä toimivan vaalitoimitsijan keskeinen vaalilain mukainen tehtävä on huolehtia ennakoäänestyspaikan järjestyksestä. Osana tätä on huolehtia siitä, etteivät ennakoäänestystapahtumaan liittymättömät henkilöt pääse vaikuttamaan ennakoäänestystapahtuman kulkuun. Keskeistä on myös varmistaa se, että äänestyspaikalle määrättyssä ajassa saapuneet äänioikeutetut saavat vielä äänestää äänestyspaikan ruuhkautumisesta huolimatta.

Tässä tapauksessa on selvää, että 9.4.2019 Oulun kaupunginpääkirjaston ennakoäänestyspaikassa ennakoäänestystapahtuman viime hetket eivät ole menneet vaalilain mukaisesti.

Vaalitoimitsijoiden olisi tullut pyrkiä estämään virastomestarin puuttuminen ennakoäänestykseen ja sen sijaan huolehtia, että kello 20.00 jono rajataan siten, etteivät tuon jälkeen ennakoäänestyspaikalle saapuvat voi äänestää. Vaalitoimitsijoilla oli ollut tarvittava koulutus ja kyky puuttua tapahtumien kulkuun.

Edellä kuvatuin tavoin vaalitoimitsijat olivat rikkonut heille vaalitoimitsijana kuuluneita virkavelvollisuuksiaan. Oikeudet, joita vaalitoimitsijat olivat loukannut, ovat perustuslaissa suojattuja keskeisiä vaali- ja osallistumisoikeuksia, joista huolehtiminen tulee olla vaalitoimitsijan toiminnan keskeisenä ohjenuorana. Tästä syystä teko täytti virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön. Vaikka vaalitoimitsijoilla ei ollut tarkoitusta toimia virkavelvollisuutensa vastaisesti, oli heidän täytynyt mieltää varsin todennäköiseksi, että sallimalla tapahtumien "etenevän omalla" -painollaan, he rikkoivat virkavelvollisuuksiaan. Kysymys oli virkavelvollisuuden rikkomisesta eikä tuottamuksellisesta tekemuodosta. Yllä kuvatuin perustein asiassa oli todennäköiset syyt epäillä, että vaalitoimitsijat olivat syyllistyneet tapahtumatiedoissa kuvattuun virkavelvollisuuden rikkomiseen.

2. Perustelut sille, miksi syytettä virkavelvollisuuden rikkomisesta kuitenkin ei nosteta

Vaalitoimitsijat rinnastuvat rikoslain virkarikossäännösten näkökulmasta virkamiehiin. Vaalitoimitsijat toimivat vaalien mukaisissa sykleissä harvakseltaan. On siksi luonnollista, että vaalitoimitsija ei pyrkimyksistään huolimatta aina pysty sisäistämään vaalilain mukaisia velvollisuuksiaan yllätyksellisiä tilanteita ajatellen riittävän perusteellisesti. Ennakoäänestystapahtumaa 9.4.2019 pääkirjastolla olivat häirinneet merkittävät tekniset ongelmat. Teknisten ongelmien seurauksena vaalitoimitsijoiden toiminta oli muodostunut huomattavan työlääksi, ennakoäänestyksen kulku oli hidastunut ja ennakoäänestyspaikalle oli aiheutunut pitkiä äänestysjonoja.

Olen edellä todennut olevan todennäköisiä syitä epäillä vaalitoimitsijoiden syyllistyneen virkavelvollisuuden rikkomiseen 9.4.2019. Esitutkinnassa kertyneen aineiston perusteella ei ollut aihetta epäillä sitä, mitä molemmat vaalitoimitsijat olivat kertoneet päivän poikkeuksellisesta raskaudesta ja virastomestarin toiminnan yllätyksellisyydestä. Ennakoäänestyksen toimittamiseen nähden ulkopuolinen henkilö oli raskaan päivän päätteeksi yllättäen puuttunut tilaisuuden kulkuun. Suhteellisen kokemattomia vaalitoimitsijoita iäkkäämpi virastomestari oli toiminnallaan saanut vaalitoimitsijat hämmennyksen valtaan siitä, mikä oli oikea ja lainmukainen toimintatapa. Tiiviin koulutuksen tehtävään saaneen ja lyhyen kokemuksen omanneina vaalitoimitsijoiden edellytykset asianmukaisesti reagoida poikkeuksellisen raskaan päivän jälkeen ilmaantuneeseen yllättävään tapahtumien käänteeseen olivat olleet heikommat kuin virkamiehellä tyypillisesti. Nämä seikat huomioiden pidän vaalitoimitsijoiden syyllisyyttä tekoon tyypilliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen verrattaessa vähäisenä ja myös rikosta kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

Yllä kuvatuin perustein jätän vähäisyysperusteella syytteet virkavelvollisuuden rikkomisesta vaalitoimitsijoita vastaan nostamatta.

Syyttämättä jättämispäätöksessä keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan osalta todettiin johtopäätöksensä, että asiassa ei ole näyttöä siitä, että puheenjohtaja olisi toiminut virheellisesti tai laiminlyönyt vaalilain mukaisia virkavelvollisuuksiaan ennen ennakoäänestystapahtumaa tai sen aikana. Näyttöä ei ollut siitä, että puheenjohtaja olisi pyrkinyt epäasiallisestivaikuttamaan vaalien tulokseen.

Syyttämättä jättämispäätöksessä virastomestarin osalta todettiin, että virkavelvollisuuden rikkomista koskeva tunnusmerkistö ei työsuhteisen virastomestarin kohdalla tule arvioitavaksi. Siksi jätän syytteen virkavelvollisuuden rikkomisesta ja vaihtoehtoisesti tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta virastomestaria vastaan nostamatta.

Selvää oli, että virastomestarin ei olisi tullut toimia ilman vaalitoimitsijoiden pyyntöä. Vaalituloksen vääristäminen on kuitenkin rangaistava vain tilanteessa, jossa tekijä on toiminut tahallisesti tarkoituksin aiheuttaa vaalituloksen vääristyminen tai se, ettei vaalitulosta voida selvittää. Tällaisesta tarkoituksesta ei virastomestarin osalta ole näyttöä. Jätän syytteen epäilyllistä vaalituloksen vääristämisestä virastomestaria vastaan nostamatta.

3 RATKAISU

Oikeusohjeita

Perustuslain 14 §:ssä säädetään vaali- ja osallistumisoikeudesta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tässä perustuslaissa. Pykälän 2 momentin mukaan jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa asuvalla muulla Euroopan unionin kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa sen mukaan kuin lailla säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään. Oikeudesta muutoin osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla. Pykälän 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Vaalilaissa säädetään, miten toimitetaan 1) kansanedustajien vaalit (eduskuntavaalit), 2) tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali), 3) aluevaalit 4) kuntavaalit ja 5) Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (europarlamenttivaalit).

Vaalilain 4 §:ssä säädetään vaalitoimituksesta. Pykälän mukaan vaalit toimitetaan järjestämällä ennakoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

Vaalilain 9 §:ssä säädetään ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista. Pykälän 1 momentin mukaan ennakoäänestyspaikkoja ovat 1) ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi, 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät aluevaalien ja kuntavaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa 3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätyt, sosiaalihuollon toimintayksiköt, rangaistuslaitokset sekä Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnat ja Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavat yksiköt (laitos), ja 4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakoäänestys toimitetaan. Pykälän 2 momentin mukaan lisäksi ennakoäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys). Pykälän 3 momentin mukaan jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa.

Vaalilain 17 §:ssä säädetään vaalitoimitsijoista. Pykälän 1 momentin mukaan ennakoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat. Kussakin kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakoäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai useampia. Pykälän 2 momentin mukaan vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen määrää kunnan keskusvaalilautakunta.

Vaalilain 48 §:ssä säädetään ennakkoäänestysajoista. Pykälän 1 momentin mukaan ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona 1) kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättynä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen, 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä, 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina, 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina ja 5) kotiaänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana. Pykälän 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakkoäänestystä ei toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä. Pykälän 3 momentin mukaan äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

Vaalilain 56 §:ssä säädetään järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa. Pykälän 1 momentin mukaan ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Pykälän 2 momentin mukaan äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Vaalilain 68 §:ssä säädetään vaalipäivän äänestysajasta. Pykälän 1 momentin mukaan vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een. Pykälän 2 momentin mukaan kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotustila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

Vaalilain 185 §:ssä säädetään vaaliviranomaisen rikosoikeudellisesta vastuusta. Pykälän mukaan vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseneneen, vaalitoimitsijaan sekä muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

Oikeudellinen arviointi

Kantelija oli ollut 8.6.2021 äänestämässä Kaarinan kaupungin ennakoäänestyspaikassa Kaarina-talon Kaarina -salissa. Hän oli saapunut ennakkopäänestystilaan odottamaan äänestysvuoroaan ennen äänestysajan päättymistä kello 19. Kantelijan mukaan vartija tuli ilmoittamaan odotustilassa jonottaville, että tila suljetaan kello 19 ja äänestystä odottavien on poistuttava. Kantelun mukaan jonossa oli ollut viisi äänioikeutettua.

Keskusvaalilautakunnan selvityksen mukaan Kaarina-talossa sijaitseva kirjasto oli sulkeutunut 8.6.2021 kello 19. Vaalitoimitsijat olivat olleet hoitamassa äänestystä Kaarina-salissa. Selvityksessä todetaan, että ennakoäänestyspäivä oli ollut äänestyspisteellä kiireinen. Päivän aikana äänestämässä kävi yli 1 000 äänestäjää. Kyseisenä iltana vaalivirkailijat olivat ottaneet vastaan äänestäjiä vielä ennakoäänestyspisteen sulkemisajan klo 19.00 jälkeenkin, koska äänestäjiä oli saapunut paikalle ja he odottivat vuoroaan Kaarina-salissa tai sen välittömässä läheisyydessä. Vaalitoimitsijat eivät olleet tietoisia Kaarina-talon sisäänkäyntiovella tapahtuneesta kantelun sisällön mukaisesta tapatumasta. Keskusvaalilautakunta pahoitteli tapahtunutta ja ilmoitti, että se tulee kantelusta kuvattujen tapahtumien johdosta antamaan lisäohjeistusta äänestyspaikkojen kanssa samaa kiinteistöä käyttäville toimijoille ja vaalivirkailijoille.

Vaalilain säännökset täsmentävät perustuslaissa perusoikeutena turvattua jokaiselle kuuluvaa vaali- ja osallistumisoikeutta. Vaalilain mukaan ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta. Kunnanhallitus päättää ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista. Vaalilain mukaan äänioikeutetulla, joka on ennen äänestysajan päättymistä tullut saapuville ennakoäänestyspaikkaan tai vaalipäivän äänestyspaikkaan odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Äänestyspaikassa saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Vaalilain mukaan muun ohella kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseneneen sekä vaalitoimitsijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

Pohjois-Suomen syyttäjälleen erikoissyyttäjä oli syyttämättä jättämispäätöksissään arvioinut vaalitoimitsijoiden virkavelvollisuuden rikkomista, kun he eivät olleet estäneet virastomestarin puuttumista ennakoäänestyksen kulkuun eivätkä huolehtineet siitä, että äänestysajan päätyttyä jono rajataan siten, etteivät tuon ajan jälkeen ennakoäänestyspaikalle saapuvat voi äänestää. Erikoissyyttäjän mukaan oikeudet, joita vaalitoimitsijat olivat loukanneet, ovat perustuslaissa suojattuja keskeisiä vaali- ja osallistumisoikeuksia, joista huolehtiminen tulee olla vaalitoimitsijan toiminnan keskeisenä ohjenuorana. Tästä syystä teko täytti erikoissyyttäjän mukaan virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön. Päätöksissä todettiin perusteiden erikoissyyttäjä kuitenkin jätti vähäisyysperusteella nostamatta syytteet virkavelvollisuuden rikkomisesta vaalitoimitsijoita vastaan.

Asiassa on kysymys jokaiselle kuuluvasta perustuslaissa turvatussa vaali- ja osallistumisoikeudesta sekä kunnan velvollisuudesta toteuttaa vaalitoimitus vaalilaissa säädetyllä tavalla. Ottaen huomioon myös vaalivirkailijoiden ja -toimitsijoiden velvollisuudet ja oikeusturva, mielestäni on tärkeää, että kaikilla vaalitoimitukseen osallistuvilla ja muilla saapuvilla olevilla tahoilla on selkeä tieto vaalilaissa säädetyistä vaali- ja osallistumisoikeuksien sisällöstä sekä vaalivirkailijoiden ja vaalitoimitsijoiden keskeisistä velvollisuuksista huolehtia äänioikeutettujen oikeuksien asianmukaisesta toteutumisesta ja äänestystapahtuman häiriöttömästä kulusta.

Kaarinan keskusvaalilautakunnan selvityksen mukaan vaalitoimitsijoilla ei ollut tietoa kantelussa kuvatuista tapahtumista eikä siten mahdollisuutta puuttua niiden kulkuun. Koska keskusvaalilautakunta pahoitteli näitä tapahtumia ja ilmoitti antavansa lisäohjeistusta asiasta vaalivirkailijoille ja -toimitsijoille sekä muille tahoille, tyydyn saattamaan edellä esittämäni käsityksen vaali- ja osallistumisoikeuden asianmukaisesta turvaamisesta Kaarinan keskusvaalilautakunnan tietoon.

Lisäksi asian yleisemmän merkittävyyden vuoksi saatan tämä päätökseni ja siinä esittämäni käsitykset tiedoksi myös oikeusministeriölle, joka toimii valtioneuvostossa ylimpänä vaaliviranomaisena.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen ennakoäänestystapahtuman virheellisyydestä 8.6.2021, kun ennakoäänestystilaan saapuneita äänestäjiä esitettiin käyttämästä äänioikeuttaan, ja kunnan velvollisuudesta huolehtia äänioikeutettujen oikeuksien asianmukaisesta toteutumisesta ja äänestystapahtuman häiriöttömästä kulusta Kaarinan keskusvaalilautakunnan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Kaarinan keskusvaalilautakunnalle.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi myös oikeusministeriölle.